

Růže bílá (*Rosa x alba*)

Tato linie antické zahradní hybridní růže – původem snad z Malé Asie (Větička 1995 – *Rosa*. Květena ČR 4, 218) – svědčí o lepším osudu některých obyvatelů Sudet: smíšená manželství směla zůstat po roce 1946 v Čechách. On národnosti německé – jeho rodiče měli tu růži na Šumavě – a ona české. Co snášely všechny smíšené dvojice v rozdělené společnosti? Zaslouží si kytici těch růží, bílých a vonavých. V té sentimentalitě nejsme sami: jedna mladá paní nás poprosila o tu růži jako symbolický dárek pro potomky jedné odsunuté rodiny.

Reliktní čechřice vonná před zříceninou blízko Železné Rudy (foto autoři)

Čechřice vonná

(*Myrrhis odorata*)

U Železné Rudy, zbořená osada asi třech domů, u jednoho celá skupina této bylinky. Zapisuji ji jen „aby se neřeklo“, protože pro švýcarského botanika je to dost běžná divoká horská rostlina. Jenže pak čtu v Květeně České republiky (Slavík 1997 – *Myrrhis*. Květena ČR 5, s. 315), že tento druh není tuzemský, ale byl pravděpodobně přinesený v 17. století přistěhovalci z Alp, kteří ho pěstovali hlavně pro povzbuzení laktace dobytka. Takže na západě divoká, tady povznesená na úroveň kulturního pozůstatku má tedy etnobotanický a historický význam! Dva jevy, které mohou zasahovat tento druh odvezený ze svého rodiště představují vědecký potenciál: je známo, že rostliny nesou v mateční DNA hmotnou stopu jejich geografického původu a že izolované rostliny projevují časem vlastní vývoj. Slovanům, kteří čechřici neznali, nabízí dokonce zahrádkářsko – kulinární specialitu: její kořen, silně anýzový, může nahradit v pečivu a likérech pravý anýz, pro horské oblasti příliš teplomilný.

A co dál?

Zatím jsme probrali spíše příklady týkající se převážně zahrádkářství, etnobotaniky a lidských vztahů. Příště snad půjdeme trochu dál k mátám nebo rybízům Šumavy.

**Pascal & Jitka Kissling
Zahrada Alenor**

VYSVĚTLIVKA: Pojem Sudety zpočátku (do r. 1918) zahrnoval pouze pohorí na jihozápadě Slezska, ale záhy se jim označovaly čs. pohraniční celky českých, moravských a slezských zemí, které žádaly 1918 připojení k tehdejšímu Rakousku a byly odtřženy až Hitlerem. Redakce

ROZMANITOST OSIV V OHROŽENÍ!

S iniciativou na ochranu udržení rozmanitosti osiv a odrůd se na poslance Evropského parlamentu a příslušné eurokomisaře obrátila velká skupina nevládních organizací z různých zemí Evropy. V otevřeném dopisu publikovaném na Internetu (Seedforall.org) vyzývají aktivisté zodpovědné činitele, aby nebyla omezována rozmanitost osiv a odrůd a aby zůstal zachován prostor pro pěstování, udržování i výměnu starých a krajových odrůd. Přinášíme výběr podstatných částí z tohoto dopisu:

„...Nová úprava evropského práva o oběhu osiv je velmi potřebná, neboť ta dnes platná vedla v posledních desetiletích k masivní ztrátě rozmanitosti v zemědělství. Specifické požadavky zemědělských podniků, které jdou nad rámec produktivity, byly sotva zohledňovány a odrůdová pestrost v oblasti potravinářství byla, přes poptávku spotřebitelů, silně omezena.

V přepracování evropských osivářských zákonů musí získat vysokou prioritu ochrana a podpora agrobiodiverzity. Budoucí trh s osivy by měl dát různým uživatelům osiv k dispozici větší odrůdovou pestrost, zvláště pak odrůdy přizpůsobené místním podmínkám. To by přispělo ke snížení spotřeby pesticidů, hnojiv a vody a ke snížení znečištění půdy a vody, a byl by to důležitý krok k diverzifikovanému a trvale udržitelnému zemědělství, které podporuje větší rozmanitost rostlin, zvířat i mikroorganismů.

Revize zákona o pohybu osiv musí vytvářet prostor pro uchovávání a využívání odrůdové rozmanitosti „on farm“ (tj. přímo na statcích, v zemědělských podnicích – pozn. redakce). Tím se také zvětší spektrum potravinářských i krmných plodin, a to přinese pozitivní příspěvek k vyšší kvalitě potravin – více pestrosti, barev a chuti...

Ostatně dnes zhruba deset nadnárodních koncernů ovládá již 74 % celosvětového trhu s osivy a koncentrační procesy dále pokračují. Osivářský průmysl přináší na trh většinou odrůdy s vysokou genovou uniformitou a mezi mnoha zemědělskými kulturami dominují odrůdy, které nelze přesévat. Toto vše vede nejen k alarmující závislosti uživatelů osiv a spotřebitelů, ale je to také ekologicky riskantní, protože úzká genová základna může lehce vést ke kalamitám, které jsou způsobeny chorobami a škůdci.

Nové evropské osivářské právo musí uvolnit svá restriktivní ustanovení platná pro odrůdy a osiva tak, aby byl na trh umožněn přístup většího počtu subjektů nabízejících osiva a stabilizoval se počet středních podnikatelů s osivy. To by mělo pozitivní dopady na biodiverzitu i na rozvoj venkova.

Jako organizace občanské společnosti zastupujeme aktéry z oblasti životního prostředí a biodiverzity právě tak jako osivářský sektor, středně velké šlechtitele a šlechtitele pro ekozemědělství, ty, kdo nabízejí biosiva, zemědělské i zahradnické podniky, jakož i uživatele osiv, uchovatele odrůd, spotřebitelské iniciativy a spotřebitele.

Žádáme Vás, abyste se zasadili za nové nasměrování evropského osivářského práva, které zohlední ochranu životního prostředí i potřeby spotřebitelů.

Toto nasměrování evropského práva o osivech musí umožnit i prodej méně homogen-

ních, avšak genově širě založených a na místní podmínky lépe přizpůsobených odrůd. Musí být odstraněny překážky pro obchod a výměnu osiv starých a vzácných odrůd i odrůd rolnických jako příspěvek k zemědělské biodiverzitě v Evropě, k trvale udržitelnějšímu zemědělství a lepšímu zohlednění přání evropských spotřebitelů...

Ze všech jmenovaných důvodů musí přepracování evropského osivářského práva zajistit lepší vyváženost a zohlednění životního prostředí a zájmů spotřebitelů, vytvořit prostor pro využití, výměnu a prodej osiva starých, vzácných a rolnických odrůd a podporovat diverzifikaci zemědělství. Rádi vám poskytneme konkrétní návrhy, jak mohou být dosaženy tyto cíle, a těšilo by nás tyto myšlenky s Vámi prodiskutovat v nadcházejících týdnech a měsících...

Iniciátory tohoto otevřeného dopisu jsou například Arche Noah, Birdlife Europe, European Professional Beekeepers Association, Friends of the Earth Europe, IFOAM – International Federation for Organic Agriculture Movements EU Group, Save Our Seeds, Slow Food Foundation for Biodiversity a další organizace.

Plné znění dopisu je na Internetu na adrese SEEDFORALL.ORG v angličtině, němčině a francouzštině (jako podklad pro tento překlad jsme použili text německý). Připojit k němu své podpisy mohou na webu jak organizace, tak i jednotlivci. Dosud tak učinilo již více než sto nevládních a dalších organizací z mnoha zemí Evropské unie i mimo ni – dopad evropských nařízení se totiž týká nejen EU. Z České republiky jsou to prozatím Bioinstitut, o. p. s., a Gengel, o. p. s., a přidat svůj hlas mohou i další!

S novou úpravou zákonů se jeví jako velmi naléhavé zabránit např. případnému omezení zacházení se starými, krajovými a podobnými odrůdami. Je třeba, abychom usilovali nejen o jejich udržení, ale i další šíření, popularizaci a využívání. K problematice bychom se chtěli vrátit i v příštích číslech měsíčníku Bio.

(pd)

